

Motion om armlängds avstånd för offentliga konstverk – på riktigt!

Motion av Gabriel Kroon m.fl. (alla SD)

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande.
Motionen besvaras med hänvisning till vad som sägs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Torun Boucher

Sammanfattning av ärendet

Gabriel Kroon m.fl. (SD) föreslår i en motion till kommunfullmäktige att kulturnämnden ska ges i uppdrag att utarbeta en tydlig definition kring armlängds avstånd, samt demokratisera urvalet av offentlig konst.

Motionärerna anser att staden behöver utarbeta tydliga riktlinjer om hur konst i den offentliga miljön väljs ut samt vilken befogenhet den politiska församlingen har över valet av företeelse. De anser även att stadens tolkning om principen om armlängds avstånd bör definieras samt att i strategin bör de kommunala tjänstemännen och politikerna ses som en enhet. Enligt motionärerna bör beslutstagandet över valet av offentlig konst i största möjliga mån decentraliseras till medborgarna.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret anser att principen om armlängds avstånd tillämpas och fortsatt ska tillämpas inom Stockholms stad.

Kulturnämnden anser att principen om armlängds avstånd ska tillämpas inom Stockholms stad. Principen om armlängds avstånd innebär en gränsdragning mellan politiken och konstens innehåll som är viktig för att säkra kulturens frihet, oavsett politiskt styre.

Stockholms Stadshus AB anser att principen om armlängds avstånd är tydlig, bra och fortsatt ska tillämpas inom Stockholms stad och koncernbolagen. Koncernledningen menar att det därför inte behövs ytterligare riktlinjer.

Föredragande borgarrådets synpunkter

Armlängds avstånd innebär att varken staten eller partipolitiska intressen ska kontrollera eller censurera innehållet i kulturproduktionen. Jag anser att majoriteten har följt principen om armlängds avstånd när vi har ställt oss positiva till förslaget om ett minnesmärke för rösträttskvinnor men aldrig uttryckt någon åsikt om hur ett sådant minnesmärke ska se ut, formges eller vilken konstnär som bör få ett sådant uppdrag. Förslaget och beslutet om ett monument för rösträttskvinnorna har lyfts i god demokratisk ordning. Beslut om utformning av minnesmärke och val av konstnär lämnas åt professionen på Stockholm konst.

Konst som uppförs på uppdrag av det offentliga, som dokumenterar historiska händelser och personer genom minnesmärken, är tradition i vårt land. Några exempel på gestaltungsuppdrag som beslutats av Stockholm stads politiker är ett monument med anledning av terrordådet på Drottninggatan den 7 april 2017 och ett minnesmärke av den svenske musikern Tim Bergling känd under artistnamnet Avicii. Det vore anmärkningsvärt om vi idag skulle bryta traditionen och inte lyfta vår historia och samtidigt genom att gestalta det i form av offentlig konst.

Att uppmärksamma personerna som varit en ledande kraft för att svenska kvinnor skulle få rösträtt och andra rättigheter är en historisk händelse av dignitet som format det jämställda land Sverige är idag. Personerna bakom kvinnorrättsrörelsen förde en kamp värd att minnas och hedras och det är något som en majoritet av de folkvalda i kommunfullmäktige håller med om.

I övrigt hänvisar jag till stadsledningskontorets utlåtande.

Bilaga

Motion om armlängds avstånd för offentliga konstverk – på riktigt! dnr KS
2024/159-1

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår att kommunfullmäktige beslutar enligt föredragande borgarråds förslag.

Stockholm den 30 oktober 2024

Karin Wanngård
Kommunstyrelsens ordförande

Ärendet

I en motion till kommunfullmäktige anför Gabriel Kroon m.fl. (SD) att armlängds avstånd i kulturpolitiken på senare år har blivit ett allomfattande begrepp som har använts av olika politiker för att lyfta sin egen politik och svartmåla sina motståndare. Motionärerna anser att det i rapporten Så fri är konsten (2022) av Myndigheten för kulturanalys beskrivs två principer för armlängds avstånd som borde utgöra en grundlig definition.

1. Politiker ska avhålla sig från styrning som påverkar vilka företeelser konstnärer väljer att skildra och hur olika företeelser skildras.
2. Det ska finnas ett organisatoriskt avstånd mellan politiskt beslutsfattande och beslut som har att göra med en konstnärlig bedömning.

Motionärerna anser vidare att kulturborgarrådet Torun Boucher under ett kommunfullmäktigemöte i oktober 2023 verkade bryta mot principen om armlängds avstånd genom att uttala att det rödgröna styret var positiva till valet av gestaltning vid uppförandet av ett minnesmärke av rösträttskvinnor. Med anledning av detta menar motionärerna att staden behöver utarbeta tydliga riktlinjer om hur konst i den offentliga miljön väljs ut samt vilken befogenhet den politiska församlingen har över valet av företeelse. De menar även att stadens tolkning om principen om armlängds avstånd bör definieras samt att i strategin bör de kommunala tjänstemännen och politikerna ses som en enhet. Beslutstagandet över valet av offentlig konst bör i största möjliga mån decentraliseras till medborgarna. Mot bakgrund av detta föreslås att:

Kommunfullmäktige ger kulturnämnden i uppdrag att utarbeta en tydlig definition kring armlängds avstånd, samt demokratisera urvalet av offentlig konst.

Remissammanställning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, kulturnämnden och Stockholms Stadshus AB.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 30 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Den konstnärliga friheten i Sverige är grundlagsskyddad genom yttrandefrihetsgrundlagen. Yttrandefriheten är inskriven i de nationella kulturpolitiska mål som styr den statliga kulturpolitiken och ska kunna vägleda kulturpolitiken i Sveriges kommuner och regioner. Den konstnärliga friheten är även en grundläggande del av Stockholms stads kulturpolitik.

Inom kultursektorn handlar begreppet armlängds avstånd vanligtvis om relationen mellan politiker och kulturutövare eller institutioner och betonar vikten av att hålla ett

visst avstånd mellan politiska intressen och konstnärlig frihet. Myndigheten för kulturanalys rekommenderar att kommuner och regioner använder externa sakkunniga i bedömningsprocesser i relation till principen om armlängds avstånd. Stockholms stad använder externa sakkunniga i bedömningsprocessen för offentliga konstverk. Beredningen av kulturstöd sker med hjälp av referenspersoner som förstärker den samlade bedömningen av inkomna ansökningar. Referenspersonerna har en rådgivande roll och bidrar med en bred sakkunskap om olika konstområden och kulturaktörer.

Stadsledningskontoret anser att principen om armlängds avstånd tillämpas och fortsatt ska tillämpas inom Stockholms stad. Principen om armlängds avstånd innebär en gränsdragning mellan politiken och konstens innehåll och är viktig för att säkra kulturens frihet, oavsett politiskt styre. Politiken ansvarar för att fördela offentliga medel och därigenom skapa förutsättningar för kultur. Det är dock de sakkunniga och inte stadens politiska nivå som ansvarar för att föreslå konstnärliga gestaltungsuppdrag. Stockholm konst ansvarar för beredningen av offentliga konstprojekt och denna beslutsprocess ska genomföras utan politisk beslutandemedverkan. Genom upparbetade bedömningsprocesser och beslutsordningar samt genom att använda externt anlitade sakkunniga säkras staden att offentliga konstprojekt värderas och bedöms utifrån konstnärlig kvalitet samt värnar konstnärlig frihet.

Stadsledningskontoret föreslår att motion (KS 2024/159) om armlängds avstånd för offentliga konstverk – på riktigt! av Gabriel Kroon m.fl. (SD) anses besvarad med hänvisning till vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Kulturnämnden

Kulturnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 21 maj 2024 följande.

Kulturnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Reservation av Emelie Wasserman (SD), se Reservationer m.m.

Kulturförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 8 maj 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Principen om armlängds avstånd inom kultursektorn

Den konstnärliga friheten i Sverige är grundlagsskyddad genom yttrandefrihetsgrundlagen. Yttrandefriheten är även inskriven i de nationella kulturpolitiska mål som styr den statliga kulturpolitiken och ska kunna vägleda kulturpolitiken i Sveriges kommuner och regioner. Den konstnärliga friheten är en grundläggande del av Stockholms stads kulturpolitik. Inom kultursektorn handlar begreppet armlängds avstånd vanligtvis om relationen mellan politiker och kulturutövare eller institutioner och betonar vikten av att hålla ett visst avstånd mellan politiska intressen och konstnärlig frihet. Kulturförvaltningens bedömningsprocesser

En rekommendation från Myndigheten från kulturanalys i relation till principen om armlängds avstånd är att regioner och kommuner bör använda sig av externa sakkunniga i bedömningsprocesser. Det är av vikt att sakkunniga själva har direkt erfarenhet av konstnärlig och kulturell verksamhet eller på annat sätt besitter stor kunskap om sådan verksamhet. Kulturförvaltningen använder sig av externa sakkunniga i bedömningsprocessen för offentliga konstverk. Förvaltningens beredning av kulturstöd sker med hjälp av referenspersoner som förstärker den samlade bedömningen av inkomna ansökningar. Referenspersonerna har en rådgivande roll och bidrar med en bred sakkunskap om olika konstområden och kulturaktörer. Enligt kulturförvaltningens delegationsordning redovisas till vem nämnden har delegerat beslutanderätten för vissa ärenden. Avdelningschef vid kulturstrategiska staben har rätt att fatta beslut om stöd upp till 400 tkr. Enhetschef, kulturstödsenheten och stadsutvecklingsenheten har rätt att fatta beslut om stöd upp till 100 tkr.

Stockholm konst

Stockholm konstns uppdrag är att genom den offentliga konsten berika stadens gemensamma miljöer. Stockholm konstns uppdragsgivare är stadens kommunala bolag, förvaltningar, byggherrar samt privata aktörer. Beställarna vänder sig till Stockholm konst när de behöver deras kompetens för att få konst till sin stadsdel, mark, plats eller byggnad.

Beslutsprocess offentliga konstgestaltningar

Stockholm konst leder varje konstprojekt från start till invigning av det nya offentliga konstverket. För varje konstprojekt tillsätts en samrådsgrupp. Den består av representanter för uppdragsgivaren och brukare samt sakkunniga från Stockholm konst. I samband med större projekt ingår två förtroendevalda från Stockholms konstråd. Enligt konstrådets arbetsordning har det till uppgift att som enbart rådgivande organ biträda kommunens nämnder, styrelser vid handläggning av frågor om konstnärlig utsmyckning av byggnader och allmänna platser.

Stockholm konst anlitar externa projektledare som tar fram konstprogram för respektive konstprojekt. Konstprogrammet beskriver syfte och fokus för konstprojektet. För närvarande har förvaltningen ramavtal med 14 projektledare. Konstprogrammet presenteras och beslutas av samrådsgruppen och ligger till grund för den utlysning som görs för att upphandla en konstnär för projektet.

Utlysningarna publiceras på Stockholm konstns hemsida och i stadens upphandlingsverktyg, och är öppna för alla verksamma konstnärer att söka. De inkomna anbuden utvärderas av Stockholm konst tillsammans med en konstprojektledare. Därefter tilldelas den konstnär som fått högst bedömning i utvärderingen ett skissuppdrag med option på att genomföra det konstnärliga gestaltungsuppdraget.

Den tilldelade konstnären tar fram en skiss för projektet. Skissen presenteras på ett samrådsmöte där skissen förordas för genomförande eller ej. Om skissen förordas för

genomförande tecknas ett genomförandeavtal med konstnären och produktionen av konstverket påbörjas. Arbetet sker i löpande samråd med Stockholm konst och uppdragsgivaren. Efter godkänd besiktning överlämnas konstverket till den mark- eller fastighetsägare som ska förvalta det.

Förvaltningens slutsatser

Kulturförvaltningen anser att principen om armlängds avstånd ska tillämpas inom Stockholms stad. Principen om armlängds avstånd innebär en gränsdragning mellan politiken och konstens innehåll som är viktig för att säkra kulturens frihet, oavsett politiskt styre. Politiken ansvarar för att fördela offentliga medel och därigenom skapa förutsättningar för kultur. Det är dock de sakkunniga och inte stadens politiska nivå som ansvarar för att föreslå konstnärliga gestaltungsuppdrag. Stockholm konst ansvarar för beredningen av offentliga konstprojekt och denna beslutsprocess ska genomföras utan politisk beslutandemedverkan. Genom upparbetade bedömningsprocesser och beslutsordningar samt genom att använda externt anlitate sakkunniga säkrar staden att offentliga konstprojekt värderas och bedöms utifrån konstnärlig kvalitet samt värnar konstnärlig frihet.

Stockholms Stadshus AB

Stockholms Stadshus AB:s yttrande daterade den 28 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

Principen om armlängds avstånd innebär en viktig gränsdragning där politiken fastställer ekonomiska ramar och de sakkunniga ansvarar för det konstnärliga innehållet. Koncernledningen anser att principen om armlängds avstånd är tydlig, bra och fortsatt ska tillämpas inom Stockholms stad och koncernbolagen.

Koncernledningen menar att det därför inte behövs ytterligare riktlinjer.

Koncernledningen delar de synpunkter som Kulturhuset Stadsteatern lämnar på motionen. Principen om armlängds avstånd innebär en viktig gränsdragning där politiken fastställer ekonomiska ramar och de sakkunniga ansvarar för det konstnärliga innehållet. Koncernledningen anser att principen om armlängds avstånd är tydlig, bra och fortsatt ska tillämpas inom Stockholms stad och koncernbolagen. Koncernledningen menar att det därför inte behövs ytterligare riktlinjer.

Underremiss

Kulturhuset Stadsteatern AB:s yttrande daterat den 19 augusti 2024 har i huvudsak följande lydelse.

De nationella kulturpolitiska målen utgör en vägledning för den offentliga konsten inom alla nivåer i samhälle och anger allas rätt till kulturupplevelser och slår vakt om kvalitet och konstnärlig uttryck. Det anges att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Principen om armlängds avstånd innebär att avgörandet om vilken konst som ska visas är ett avgörande som fattas av professionen. Denna princip innebär att Kulturhuset Stadsteatern, och andra kulturinstitut, inklusive konstnärlig personal upprätthåller en

konstnärlig frihet och en oberoende ställning avseende konstnärliga överväganden och val av enskilda konstverk. Den professionella struktur som finns möjliggör att olika erfarenheter och åsikter kan komma fram i olika kulturuttryck och medför också en garanti för den fria konsten. Utifrån detta anser KHST att förslaget om att demokratisera urvalet av konst, såsom det tycks komma till uttryck i motionen, står i strid med principen om armlängds avstånd mellan politik och kultur och respekten för den professionella kulturen. KHST anser inte att det föreligger behov av en särskild definition om armlängds avstånd för offentlig konst på lokal nivå. KHST anser att urvalet av offentlig konst ska ske inom professionen.

Reservationer m.m.

Kulturnämnden

Reservation av Emelie Wassermann (SD)

1. Att motionen tillstyrks
2. Därutöver anföra följande

Kulturförvaltningen anser, precis som Sverigedemokraterna, att principen om armlängds avstånd ska tillämpas inom Kulturnämnden. Däremot har vi olika syn kring hur detta ska ske rent praktiskt. Genom att decentralisera valet av offentlig konst till medborgarna säkerställs att politiken hålls så långt ifrån beslutet som möjligt. Detta synsätt harmonierar väl med Myndigheten för kulturanalys principer för armlängds avstånd. Med anledning av detta föreslår vi att motionen tillstyrks i sin helhet.